

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“-БЛАГОЕВГРАД

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Ваня Спасова Георгиева, Югозападен университет „Неофит Рилски“
Благоевград, Факултет по педагогика, катедра Педагогика

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в
професионално направление 1.1. Теория и управление на
образованието на тема: „Развитие на училищната образователна система на Република
Кипър в условията на независимост: етапи и управленски контекст“

с автор **Ирини Зорпа Софокли**, докторант във Факултета по педагогика при Югозападен
университет „Неофит Рилски“

1. Информация за автора

Ирини Зорпа Софокли е кипърска гражданка, завършила бакалавърска степен в областта на филологията и магистърска програма по образователен мениджмънт на английски език в ЮЗУ „Н. Рилски“ Благоевград. Тя е записана за докторант на самостоятелна подготовка със заповед №2826 от 24.10.2013 г. (за срок от 3 години, считано до 23.10. 2016) в професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието, докторска програма Управление на образованието към катедра Педагогика. За нейн научен ръководител е определена проф. д-р Невена Филипова. Отчислена е с право на защита след проведена вътрешна защита в катедра Педагогика на ФП. Изпълнява съвместно задачите си като докторант, а при подготовката и реализирането на дисертацията и няма допуснати нарушения. Работата на Ирини Софокли през периода на нейната магистратура и докторантура в университета показва, че тя е трудолюбив, отговорен и задълбочен изследовател, коректен, търсещ проблемите и новостите учен, внимателен и толерантен колега на членовете на педагогическата ни общност.

2. Характеристика на дисертационния труд

Предложеният дисертационен труд е структуриран в три глави, увод, библиографска справка, приложения. Представени са идентични по съдържание копия на английски и български език. Списъкът на цитираната и използвана литература в края на дисертацията съдържа общо 110 литературни източника, от които 12 на английски език, 40 източника на кирилица и над 50 на гръцки език,. Използвани за сравнителен анализ са резултати от изследване на български екип от СУ Кл. Оридски“, както и собствено емпирично изследване в два отделни тура (всяко едно от тях съответно с по 108 респонденти - общо 216 директори, помощник директори, учители, възпитатели) . Има позоваване на закони, нормативни документи и стратегии, уеб сайтове и други електронно представени източници. В приложения (2 броя) са дадени анкетни карти на

кирилица и гръцки език, които са използвани в емпиричното изследване. Събраната чрез тях информация е обобщена и представена в множество фигури, от които 19 са графики и 8 таблици.

Становището си оформям въз основа на налични: качество на постановката на проблема; методично равнище; литературна осведоменост, систематично проведени и описани анализи и обобщения; точност и пълнота на обработка и представяне на резултатите; приноси.

Постановката на проблема в дисертационния труд очертава интересно предметно поле на изследване - не просто систематизация и хронология на промените във времето, а посочването им през призмата на анализ на факторите за това организационно развитие. По този начин изследването надхвърля основните признаци на историко-хронологичния подход (без да ги отменя) и навлиза в проблематиката на предметната област на образователния мениджмънт с проекции към конкретика в управление на промяната и дори иновационния мениджмънт. Особено значима за реализацията на този подход е четвъртата от поставените в увода задачи.

Подреждането на главите в изследването е свързано със стремежа на докторантката на първо място да обоснове своя авторски поглед към основните понятия, с които ще се борави в дисертацията. Затова първа глава е посветена на анализа на понятия като развитие, саморазвитие, функциониране, усъвършенстване, новост, нововъведение, управление на функционирането, управление на развитието. Усилията ѝ са насочени към противопоставяне за целите на научния анализ на категориите функциониране и развитие. Това разграничаване, макар и дискусивно, както и систематизирания прочит от страна на докторантката на някои други автори, позволява не само да се маркират, но и да се систематизират в различни направления възникналите през последните две десетилетия тенденции за развитие на различни компоненти на училищните образователните системи както в Кипър, така и по принцип в образователни системи със стремеж за обновление и реформи.

Стремежът на докторант Софокли да разглежда фактите в дълбочина и причинно следствени връзки се запазва и в най-обемната (втора) глава, където тя доказва защо образованието в република Кипър е една твърде динамична система. Изключително педантично са отразени станалите изменения и нововъведения през всяка една година от изследвания период. Но особено значение за демонстрацията на изследователски умения са направените обобщения и стремежът на Ирине Софокли да обоснове изводи за причинно следствени връзки между политическите промени и нагласите в кипърската държава и кипърското общество като цяло и развитието на образователната политика в частност. Актуалността на цялостното изследване се повишава чрез опита да се анализират общите страни и различията между европейската и местна идеология, европейските и местни институции, европейските и местни обективни фактори.

Литературната осведоменост на докторантката, маркирана в тази глава явно е на добро ниво. Но правят впечатление някои технически нередности при цитирането. Например, не е ясно кои от мислите споделени от авторката на дисертацията са нейни и кои на г-н Маратевти и какво се разбира от маркера на Въведение на конгреса състоял се през 1989 година. Възможно е и по детайлното изнасяне в референция на източниците и нормативните документи описани във втора глава. Това са технически подробности, които е могло лесно и бързо да се отстранят.

Актуалните проблеми за внедряване на нововъведенията и осъществяване на развитието на кипърската училищна образователна система са изследвани в трета глава. Подбрани са въпроси, които създават условия за очертаване на проблеми и противоречия както в подготовката на учителите за бъдещо развитие на училищната образователна система, така и за ранжиране на причините за съпротива на евентуални промени в статуквото. Интересно е сравнението на някои отговори на респонденти от България и Кипър и интересен е фактът, че няма съществени различия между голяма част от отговорите на двете извадки, но същевременно има и значителни разлики за някои от очакваните иновационни промени в двете държави. Тази глава оформя значителна част от приносите на дисертацията като очертава редица проблематични области на развитието на независимата образователна система на Република Кипър спрямо съвременната образователна политика на ЕС и развитието на Европейското образователно пространство.

Особено място в дисертационния труд има част 3.6. от трета глава. Там се подчертава, че съвременната иновационна система в кипърското образование и в частност в управлението на училищните организации се явява част от един по-широк иновационен цикъл, започнал в страната с придобиване на политическа независимост на Кипър. Там докторантката прави съществени усилия да очертае от какви съставни части се нуждае процесът на бъдещи промени и развитие, което също е приносен момент на труда ѝ.

3. Оценка на автореферата

Като цяло, авторефератът отговаря на съдържанието на дисертацията и представлява квинтесенция на анализите в отделните глави. Той поднася в съкратена форма отделни съждения и изводи от основния текст и ориентира читателя в стила и възможностите на докторантката като изследовател.

4. Приносни моменти и публикации

Научната самооценка на докторантката отразява адекватно постиженията ѝ спрямо постигнатите научни приноси. В труда те са свързани с теорията на управление на промените в

училищните образователни системи на страни, тръгнали по пътя на демокрацията. Но има и приноси с практико-приложна стойност за очертаване на проблемите пред развитието и усъвършенстването на училищната политика в Република Кипър на настоящия момент. Синтезирано могат да се изведат следните по-важни положителни страни на дисертационния труд:

- Постигнат е систематизиран анализ не просто на исторически събития, а на динамично развили се във времето образователни политики, реформи и модели за организационно развитие през призмата на диференциране на факторите, които са ги породили.
- Потвърдена е тезата, че познанието на основните фактори в историческото развитие на кипърската образователна система позволява по-ясното очертаване на проблемите и актуалните перспективи в развитието и управлението на промените в съвременната училищна образователна система на Република Кипър.
- Проведено е сравнително изследване на съвременни нагласи в българската и кипърската образователна система и са очертани прилики, разлики и проблеми, свързани с управление на качеството на образование съобразно тенденциите на развитие на европейското образователно пространство към което принадлежат и двете страни.

Направените публикации от Ирени Софокли съответстват на количественото изискване от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ЮЗУ „Н. Рилски“. Те отразяват най-вече търсенията и гледните точки на докторантката, съответстващи на трета глава на дисертационния труд.

5. Критични бележки, препоръки и въпроси

Докторантката внимателно е анализирала направените критични бележки и препоръки по време на вътрешната защита и се е съобразила творчески с голяма част от тях. Но все още е останало разминаване на текстове от един раздел в друг (вероятно при направени по различно време преводи от гръцки на английски и от английски на български). Не е ясно защо е отпаднала номерацията на фигурите и таблиците и те са придружени само с пояснителен текст във формата на заглавие. В описанието на извадката на емпиричното изследване са останали някои неточности и противоречия, както и пропуски в обясненията на необходимостта и особеностите на двете отделни изследвания. Множеството подчертани посредством болт отделни думи и изрази в текста често усложняват разбирането защо има точно такъв акцент в съдържанието, като създават условия за излишни въпроси и дори контрирания от страна на читателя. Възможно е

било малко по-обстоятелствено присъствие на анализ на други автори постановки за тенденциите на развитие на съвременната образователна система.

Въпросите са ми свързани най-вече с резултатите от сравнителния анализ между българските и кипърски респонденти:

1. На какво според докторанта се дължи този голям процент сред учителите в Р. Кипър, които държат да се провежда непрекъсната самооценка в училището чрез измерване мнението на родители, ученици и учители? У нас желанието на учителите да се иска оценка от родители и ученици е много по-малко.
2. Достатъчно голям процент от респондентите в изследването считат че е необходимо да се осигури задължително продължаващо образование и квалификация на директорите в областта на мениджмънта и лидерството. Как може да стане това в съвременните условия на Р. Кипър?
3. Възможни ли са общи проекти за усъвършенстване на образователните системи на двете страни (България и Кипър) в контекста на тенденциите за усъвършенстване на европейското образователно пространство? Кои са институциите, които могат да подпомогнат подобни процеси?

6. Заключение

Дисертационният труд „Развитие на училищната образователна система на Република Кипър в условията на независимост“ представлява завършено научно изследване отговарящо на изискванията, предявени в Закона за развитие на академичния състав в Р България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ЮЗУ „Н. Рилски“.

В него са изпълнени основните изисквания за демонстриране на изследователски умения, за подбор на проблемни, неизследвани досега области от територията на образователния мениджмънт и историята на образованието, за събиране на достатъчно количество данни и тяхната обработка за анализ и проверка на предварителни тези. **Въз основа на това, давам своята положителна оценка за дисертационния труд, автореферата и постигнатите значими резултати.**

Предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Ирини Зорпа Софокли в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието.

24.07.2016

Благоевград

Рецензент:

(проф. дн Ваня Сп. Г еоргиева)